



JUSTIITSMINISTEERIUM

Õiguskantsleri Kantselei
info@oiguskantsler.ee

Teie 30.08.2024
Meie 02.12.2024

nr 7-7/240497/2404894
nr 11-3/6405-2

Vastus Viru Vangla kontrollkäigul tehtud soovitudele

Õiguskantsleri nõunikud käisid Viru Vanglas 14.-15.03.2024.a ette teatatud kontrollkäigul. Kontrollkäigul tehtud soovitused edastati Justiitsministeeriumile 30.08.2024.

Esmalt täname Teid soovitude eest. Võtame need teadmiseks ja arvestame nendega, et leida uusi lahendusi, kuidas vanglates kinnipidamistingimusi veelgi parendada.

Suuremas osas puudutasid Teie soovitusel vangla praktikat või tervishoiuteenuse osutamisega seonduvat. Justiitsministeeriumit puudutasid järgmised soovitusel: p 2.1 (üksikvangistus ja haavatavad inimesed), p 2.3 (kokkusaamised), p 4.1 (riskide hindamine ja ümberpaigutamine, „Täitmisplaani“ § 17 lg 2 p 3), p 5 (sisseostude tegemine).

Vastame soovitudele teemade kaupa järgmisel.

Üksikvangistus ja haavatavad inimesed (p 2.1)

Kartseris päevasel ajal voodivarustuse kasutamine ja kirjanduse võimaldamine

Justiitsministeerium ei pea praegu põhjendatuks muuta kartserirežiimi sisuliselt samaväärseks tavarežiimiga. Kui vanglas raske rikkumise toimepanemise tagajärg on see, et õigusrikkuja saab rahulikult päeval magada ja endale sobivat meelelahutuslikku kirjandust lugeda, ei motiveeri see kinnipeetavat edaspidistest rikkumistest loobuma. Oleme muutnud õigusakte sellisel, et inimene viibiks vanglas toime pandud korrarikkumise eest vähemate mugavustega keskkonnas võimalikult lühikest aega. Vangistusseadust on muudetud nii, et kõige rohkem on võimalik määrata kartserikaristust järjest 14 päeva, mis on kooskõlas rahvusvaheliste soovitudega, kuid vanglate praktikas on see aeg oluliselt lühem. Näiteks vahemikus 01.01.-30.06.2024 on Viru Vanglas määratud distsiplinaarkaristusena kartserikaristuse pikkus keskmiselt 4 ööpäeva. Seega kestab kartserirežiim lühikest aega ja ei põhjusta inimesele ülemääraseid ebamugavusi.

Kartserikaristus on vangla reaktsioon raskeloomulisele rikkumisele, millel on nii üld- kui eripreventiivne eesmärk. See on kõige koormavam distsiplinaarkaristuse liik. Vanglas korra tagamine aitab kaasa kõikidele kinnipeetavatele ja teenistujatele turvalise elu- ja töökeskkonna loomisele. Kui tõsiste korrarikkumistele ei reageerita asjakohaselt, ohustab see ka teiste kinnipeetavate turvatunnet. See annab signaali, et vangla korra järgimine ei ole oluline ja mingeid tõsiseid tagajärgi sellega nii ehk naa ei kaasne. Vangla kontekstis on see aga just ülioluline, sest kui kinnipeetav ei ole võimeline vanglas kehtivat korda järgima, on põhjust arvata, et ta ei pruugi seda suuta ka vabaduses viibides. Kartserirežiimi ajal on eelkõige oluline selgitada välja, miks kinnipeetav vanglas rikkumise toime pani ja tegeleda nende põhjustega. Režiimi mugavamaks muutmine parendab küll mõnevõrra kinnipeetava tingimusi, kuid see ei aita kaasa rikkumise põhjuste väljaselgitamisele ja nende kõrvaldamisele. Vanglal on vaja tegeleda just rikkumise põhjuste väljaselgitamisega. Üksnes sel juhul on võimalik leida kinnipeetavat motiveerivad lähenemisviisid, mille abil suunata inimest edaspidi otsustama õiguspärase käitumise kasuks ja veenda teda jätkma kõrvale käitumismustrid, mis viivad õigusrikkumiseni. Kui rikkumisega ei kaasneks ühtegi koormava iseloomuga järelmit, ei aita see kaasa, et kinnipeetav

edaspidi hoiduks rikkumistest ja käituks õiguskuulekalt. Voodivarustuse kasutamise või lugemisvaliku piiramist piiratud ajaperioodi jooksul ei saa pidada ülemääraseks, sest kinnipeetavat ei isoleerita talle vajalikust teabest ning samuti on talle tagatud jätkuvalt voodivarustus magamise ajaks. Päevakava järgi antakse voodivarustus kambris enne öörahu (varem kui 22.00) ja hommikul võetakse voodivarustus ära mitte enne kella 6.00.

Rõhutame, et juhul, kui kinnipeetava tervisest tulenevalt on seda talle tarvis, siis voodivarustust kartserirežiimi ajal päevaks ära ei võeta. Samuti ei takista kartserikaristuse kandmine hariduse omandamist, sest ka seda kirjandust ei piirata.

Tähenduslik suhtlus ja tervishoiutöötaja kontroll eraldatud režiimi ajal

Mis tahes põhjusel eraldamisel, s.o täiendava julgeolekuabinõuna eraldatud lukustatud kambris paigutamisel või distsiplinaarkaristusena kartserisse paigutamisel, sõltumata tema õiguslikust staatusest (vahistatu, süüdimõistetu), ei jäeta inimest täielikku sotsiaalsesse isolatsiooni. Vanglal tuleb alati välja selgitada, mis inimese eraldamise vajaduseni viis ja kuidas seda olukorda lahendada. Nende meetmete kasutamine peab olema nii lühiajaline kui see on asjaolusid arvestades võimalik. See toimub koostöös kinnipeetava enda ja teiste vanglateenistujate ning tervishoiutöötajatega. Nõustume, et eraldatud režiimil viibimise ajal tuleb säilitada piisavad igapäevased kokkupuuted ametnikega ja peame oluliseks, et vanglad sellest kinni peaksid. Üldjuhul on kinnipeetaval vähemalt kord nädalas võimalik suhelda pikemalt inspektor-kontaktisikuga. Samuti on võimalik pöörduda valvurite poole, kes vajadusel edastavad inimese probleemi teisele ametnikule või juhendavad inimest, kelle poole tekkinud probleemiga pöörduda. Võib juhtuda, et inimese probleemi ei saa lahendada vangla, vaid tal tuleb pöörduda mõne teise riigiasutuse poole. Soovi korral on võimalik vestelda kaplani või psühholoogiga. Kinnipeetavad on neist võimalustest teadlikud, vanglad selgitavad neid võimalusi, ning kinnipeetavad ka kasutavad neid. Võimalik on suhelda lähedastega nii kirja kui ka telefoni teel. Rõhutame, et nii kartserirežiimil viibija kui eraldatud lukustatud kambris viibija saavad jätkuvalt käia nii lühi- kui pikaajalistel kokkusaamistel. VangS § 25 lg-st 3 on kaotatud kartserikaristust kandvate kinnipeetavate keeld pikaajalisteks kokkusaamisteks, s.t. pikaajalisi kokkusaamisi on võimalik saada üldistel tingimustel (eelkõige lg-s 1 sätestatud isikutega).¹ Samuti on kinnipeetavatele tagatud igakülgne ja kiire meditsiiniline abi, kuna igapäevaselt on vanglas kohapeal meditsiiniõed ja arst. Seega kui kinnipeetaval on kiireloomulist abi vaja, saab ta seda meditsiiniõe kaudu, kes otsustab, kas on vajalik kiire meditsiiniline sekkumine või mitte.

Vanglateenistuses on välja töötatud ühtne enesetappude ennetamise juhend, millest lähtuvad kõik vanglad. Juhend näeb ette, et tervishoiuteenuse osutaja erinevad spetsialistid (sh vaimse tervise spetsialistid) kaasatakse ennetavalt terviseriskide hindamisse, jälgimisse ja sekkumisse. Hetkel on juhend uuendamisel, seda tehakse Justiitsministeeriumi, vanglate ja tervishoiuteenuse osutajatega koostöös, et ühtlustada ja parandada nii vanglateenistujate kui ka meditsiinitöötajate tegevust selles valdkonnas ja suurendada vastutust kõigi osapoolte poolt kõrge suitsiidiriskiga inimeste puhul. Kui kinnipeetav on suitsiidne, siis on nii vangla teenistujatel kui tervishoiuteenuse osutajal vastutus selle ees, et kiirelt reageerida ja vastavalt vajadusele sekkuda. Varajane märkamine ei ole mitte ainult tervishoiutöötaja, vaid kogu vangla personali ülesanne. Suitsiidennetus eeldab head infovahetust tervishoiuteenuse osutaja ja kõigi kinnipeetavaga kokku puutuvate teenistujate vahel.

Kartserikaristust kandvatele ja eraldatud lukustatud režiimil (VangS § 69) viibivatele inimestele mõtestatud suhtluse pakkumise tagamiseks töötati 2018. aastal välja juhendmaterjal, mille eesmärk oli tagada eraldatud režiimil viibimise ajaks kohtupraktikast ja rahvusvahelistest nõuetest tulenev piisav suhtlus. Rõhutame, et juhis ei asenda ühelgi juhul juhtumikorraldust. Probleemid, miks inimene on vanglas rikkumise toime pannud, lahendatakse juhtumikorralduse käigus. Korra rikkumine või muu juhtum, millele järgneb kas kartserikaristus või täiendava julgeolekuabinõu kohaldamine toob kaasa vanglateenistuse sekkumise vajaduse, seda nii rikkumisele reageerimise kui ka rikkumise põhjuste välja selgitamise mõttes, millest mõlemad on olulised. Mõistagi ei saa rikkumist jätta tagajärjeta, kuid samaväärselt suurel määral tuleb tegeleda ka sellega, miks inimesel on raske vanglas olles korrast kinni pidada. See tähendab intensiivsemat juhtumikorralduse vajadust. Lisaks sellele tuleb tagada, et inimesel oleks jätkuvalt piisavalt sotsiaalseid kontakte, see hõlmab nii teenistujatega suhtlust kui ka

¹ Vt Vangistusseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus (vangistusseaduse kaasajastamine ja digilahenduste kasutusele võtmine) 227 SE, <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/ab2a14ca-1c1f-4ab4-8f42-09ef69cf194e/>

seda, et inimene saaks jätkuvalt oma lähedastega suhelda. Nagu eespool öeldud, ei kaasne eraldatud režiimiga automaatselt ühtegi suhtluspiirangut, seega säilib inimesel lähedastega suhtlemise võimalus.

Eraldatud režiimil viibimise korral tuleb vanglal kõikidele sihtgruppidele (VangS § 69 alusel eraldatud lukustatud kambris viibivad kinni peetavad; kartserikaristust kandvad kinni peetavad; vahistatud, kellele on kohus või prokuratuur kohaldanud määrusega piiranguid) alustada mõtestatud suhtluse pakkumist üksikvangistusse paigutamise alates. Mõtestatud suhtlust tuleb pakkuda vähemalt kolmel korral nädalas, kestusega vähemalt üks tund. Suhtlust pakutakse seni kuni vajadus ära langeb, st kuni üksikvangistus lõpeb või kui kinnipeetav ei soovi suhelda. Lisaks on võimalik pakkuda täiendavaid tegevusi (pusled, male, kabe, sudokud, ristsõnad, värvipliatsid ja värviraamatud/värvilehed, voolimismass, kuulamiseks loodushelid/rahustav muusika, vm vanglas saadaolevad vahendid, muusikainstrumendid, õppekirjandus). Täiendavad tegevused valitakse koostöös kinnipeetavaga.

Alates eraldatud režiimile paigutamise esimesest päevast tuleb igapäevaselt, nii vanglaametnikel kui teistel kinni peetavaga kokkupuutuvatel teenistujatel jälgida tema vaimset ja füüsilist tervist. Kui vanglateenistuja tekib kahtlus või on ilmsed märgid tervise halvenemise suunas, annab ta sellest kohe teada vangla tervishoiuteenuse osutajale, kes hindab kinnipeetava vaimset ja füüsilist tervise seisundit ja vajadusel suunab ta üldarsti, vaimse tervise õe, kliinilise psühholoogi või psühhiaatri vastuvõtule. Tervishoiuteenuse osutaja tegeleb inimese tervisehäiretega edasi vastavalt ravijuhistele.

Psüühikahäirega ja muul moel haavatavate, ennast vigastavate või suitsiidse käitumisega inimeste tingimused

Võimalik lukk-kambrisse paigutamine otsustatakse igal juhul eraldi, vajadusel tehakse seda koostöös tervishoiuteenuse osutajaga, arutades tekkinud olukorra põhjuseid ja kinnipeetava vajadusi. Tartu vanglas paiknevasse Viljandi haigla meditsiinikeskuse psühhiaatriaosakonda paigutamine on raviotsus, mille teeb raviarst arstiteaduse standardi järgi ning patsiendi tervise seisundit arvestades. Iga ennast ohustav tegevus ei tähenda koheselt, et inimesel on statsionaarse psühhiaatrilise ravi vajadus. Psühhiaatriline sekkumine on lubatud ainult juhul, kui ennast ohustav tegevus on tingitud tervise seisundist.

Suitsiidse käitumisega kinnipeetavad on vanglas erilise tähelepanu all nii vanglateenistujate kui ka tervishoiutöötajate poolt, neid jälgitakse ja nendega suheldakse. Kui meditsiinitöötaja on sisendi andnud, et isik võib olla suitsiidne, siis vangla korraldab töö enesetappude ennetamise juhendi alusel nii, et kontaktisik vestleb kinnipeetavaga esimesel tööpäeval peale info saamist ja suunab ta hiljemalt kahe tööpäeva jooksul sotsiaaltöötaja/psühholoogi vastuvõtule, seega suitsiidsete kinnipeetavatega tegelevad nii ametnikud kui tervishoiutöötajad koostöös.

Kokkusaamised, p 2.3 (pikaajaliste kokkusaamiste tasu)

Pikaajaliste kokkusaamiste tubade hinnad on kehtestatud vangla sisekorraeskirjas ja need on püsinud muutumatuna alates 2008. aastast (v.a ümber arvestamine kroonidest eurodesse). Arvestades, et 16 aasta jooksul on üldine elukallidus kasvanud, leiame, et pikaajaliste kokkusaamiste ruumide hinnad on ka praegu mõistlikud. Lisaks on võimalik kokkusaamise eest tasuda kinnipeetava lähedasel. Seoses kokkusaamise tasu suurusega on ka pöördumised Justiitsministeeriumile äärmiselt harvad. Samuti ei ole Justiitsministeeriumil käimas ühtegi selle teemalist kohtuvaidlust, mis annab aimu, et võrreldes muude küsimustega, ei ole kinnipeetavatel sellel teemal suuremaid muresid.

Kokkusaamised, p 2.3 (isiklike riide kandmine kokkusaamise ajal)

Praegu ei esine kaalukaid põhjuseid, et praktikat muuta. Isiklike riideid ei hoita kambris, vaid need paigutatakse koos teiste kinnipeetava isiklike asjadega lattu. Kokkusaamisele isiklikes riietes lubamine tähendaks seda, et iga kord enne kokkusaamist tuleks laost riided eelnevalt välja küsida ja pärast jälle tagasi lattu paigutada. Seejuures tuleb arvestada, et ladu nädalavahetustel ei tööta. Lao töökorralduse muutmine tõstaks tööprotsessis praegu liialt suurel määral vanglate halduskoormust, kuna kokkusaamised toimuvad iga päev, sh nädalavahetustel. Kui lubada kokkusaamisel kanda isiklike riideid, tähendaks see ühtlasi, et neid tuleks lubada ka pakkides saata, sest isiklikud riided ei ole inimesel kõik vanglas kohapeal laos. Pakkides suurel hulgal riiete saatmine tähendaks olulist

julgeolekuriski, kuna nende läbiotsimine on raskendatud ja tihtipeale isegi võimatu ilma riideid rikkumata.²

Riskide hindamine ja ümberpaigutamine („Täitmisplaani“ § 17 lg 2 p 3), p 4.1

Juhtisite tähelepanu justiitsministri 25.10.2013 kirjale (nr 10-2/13-8905), milles märgiti, et VangS § 20 lõikes 3 sisalduvas volitusnormis tuleb üheselt mõistetavalt kehtestada volituse eesmärk, sisu ja ulatus. Kirjast nähtus, et vangistusseadust on kavas ses osas muuta, kuid muudatust ei ole seni tehtud. Selgitan, et praegu on Riigikogus menetluses kaks vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõud ning pärast nende muudatuste elluviimist on muu hulgas kavas ka VangS § 20 lõikes 3 sisalduva volitusnormi täpsustamine.

Mis puudutab tugevdatud järelevalvet üldisemalt, on oluline arvestada, et see aitab vanglasüsteemis tagada üldisemalt paremat ja turvalisemat vanglasüsteemi, kuigi selle kontseptsiooni negatiivseid mõjusid kajastatakse erialakirjanduses pigem rohkem, kui rangema režiimi positiivseid mõjusid. See aga juhib tähelepanu kõrvale asjaolust, et erialakirjanduses on välja toodud ka *supermax* režiimi positiivseid mõjusid. Tuleb rõhutada, et Eestis puudub selline vangla või üksus nagu *supermax*. Kuigi Eesti vangla tugevdatud järelevalve režiimi ei saa võrrelda paljude välisriikide väga range režiimiga, sest Eestis on see üpriski leebe, on siiski asjakohane ka positiivseid mõjusid aeg-ajalt välja tuua. Näiteks on leitud³, et *supermax* vanglad võivad parandada üldiselt ka teiste kinnipeetavate elutingimusi ja seega ka taasühiskonnastamise tulemuslikkust. Leitud on ka, et vägivaldsete ja häirivate kinnipeetavate eraldamine võib vähendada teiste kinnipeetavate vabaduste, privileegide ning programmidele ja teenustele juurdepääsu piiranguid, luues „normaalsema“ vanglateskkonna, mida iseloomustab vähem kaost, vägivalda, hirmutamist ja ahistamist. Samuti on leitud, et *supermax*-vanglad võivad parandada töötingimusi ning vangide ja personali suhteid tavajärelevalvega vanglates, vähendades omakorda personali hirmu, stressi ja voolavust. Samuti on leitud, et *supermaxid* võivad tuua kasu kogu vanglasüsteemile, suurendades avalikku ja poliitilist toetust kriminaalhooldusosakondadele ja vähendades kogu süsteemi kulusid. Kahtlemata on rangemal režiimil oma puudused, kuid erialakirjanduses toodud näidete puhul tuleb arvesse võtta nii seda, kui suur on vangla, milliste kuritegude eest karistatud inimesi seal kinni peetakse, kui suur osa vanglapopulatsioonist on vaimsete häiretega (sh varem diagnoosimata inimesed), millised on vangla materiaalsed tingimused ja kas konkreetse vangla puhul on *supermax* režiim olulisel määral erinev tavarežiimist. Riigiti on need tingimused vägagi erinevad ning nagu öeldud, sellist vanglat ega üksust, mida peetakse silmas välisriikides *supermax* vanglaks või üksuseks, Eestis ei ole.

Tugevdatud järelevalvega üksus on Eestis ainult ühes vanglas, mis on Viru Vangla (II üksus). Erinevalt paljudest teistest riikidest, ei ole tugevdatud järelevalvega üksuses seadusest tulenevaid erisusi vanglarežiimi osas. Tugevdatud järelevalve üksuses paiknemisega ei kaasne automaatselt käeraudade kasutamist ega rohkemal määral läbiotsimisi, nagu see võib olla mõnes teises riigis. Mistahes piiravate meetmete kasutamine, olgu selleks käeraudade kasutamine saatmisel või mõni muu meede, toimub üksnes VangS-is sätestatud alustel ja tingimustel. Vanglarežiim ja päevakava on kõikides pea ühesugune. Tugevdatud järelevalvega üksuse kinnipeetavad saavad täpselt samamoodi käia lühi- ja pikaajalistel kokkusaamistel, neile on täpselt samamoodi lubatud helistada ja kirjutada, neile on tagatud juurdepääs internetile samas mahus, nagu see on lubatud teistele kinnipeetavatele. Samuti on neile tagatud avatud osakonnas viibimise aeg vähemalt 4 tundi⁴, nagu ka teistele kinnipeetavatele, ainus erisus on see, et avatud osakonnas viibib kogu aeg valvur. Teistes osakondades võib lahtiolekuaeg olla küll pikem, kuid seaduses sätestatud 4 tundi on tagatud kõigile. Samas, kui osakond ei ole parajasti lahti, on võimalik käia ka grupitöö ruumis lauamänge, nt malet vms mängimas. Seega on tegelikult võimalik meelelahutuslikest tegevustest osa saada ka ajal, kui

² Alates 01.04.2024 saavad pakke ka süüdimõistetud. Ajaperioodil 01.04.-30.09.2024 on Viru Vanglasse saabunud kokku 473 pakki, nendest 263 pakki on saabunud süüdimõistetutele (keskmiselt 44 pakki süüdimõistetutele ühes kuus). Vahemikul 01.04.2023-30.09.2023 saadeti Viru Vanglasse vahistatutele kokku 225 pakki (sel ajal süüdimõistetud pakke ei saanud).

³ Vt artiklis esitatud viited: Mears, D. P., & Watson, J. (2006). Towards a fair and balanced assessment of supermax prisons. *Justice Quarterly*, 23(02), 232-270, <https://doi.org/10.1080/07418820600688867>

⁴ Teistes üksustes võib lahtiolekuaeg olla pikem, kuid vangla sisekorraeeskirjast tulenevalt peab lahtiolekuaeg olema vähemalt 4 tundi.

osakond on kinni. Neile on lubatud töötada, õppida, osaleda huvitegevustes täpselt samamoodi, nagu teistele kinnipeetavatele.

Tugevdatud järelevalvega üksusesse ei paigutata ühtegi sellist kinnipeetavat, kellel puuduvad mistahes kuritegelikud sidemed või kes on neist loobunud, kes proovib heastada ühiskonnale tekitatud kahju ja soovib asuda õiguskuulekale teele. Selliste riskidega kinnipeetavad paigutatakse tavaüksusesse. Seevastu tugevdatud järelevalvega üksusesse paigutatakse selline kinnipeetav, kelle puhul nimetatud asjaolusid ei esine. Kinnipeetav paigutatakse tugevdatud järelevalvega üksusesse sellepärast, et tema eelnev pikaajaline tegevus ja käitumine on olnud püsivalt ja süsteemselt kuritegelikke eluviise pooldavad ja kuritegelikud mõttemustrid sügavalt juurdunud. Püsivad muutused ei teki sellisel juhul vaid kolme kuuga, sest selle aja jooksul ei ole võimalik läbi viia programme ja muid sekkumisi sellise intensiivsusega, et inimesel tekiks arusaamine ja tahe loobuda nii senistest sotsiaalsetest suhetest kuritegeliku maailmaga kui ka soov ise uusi kuritegusid toime panna. Tugevdatud järelevalvega üksuses paiknevad inimesed on pannud toime raskeid kuritegusid või on seotud organiseeritud kuritegevusega ning neil on kuritegelikke põhimõtteid pooldavad vaated. Arvestades vangla võimaldatavaid programme ja nende läbimise aega ei ole põhjendatud uuesti hinnata riske, kui riske maandavad tegevused ei ole lõpetatud. Selleks, et veenduda, kas kinnipeetava mõttemaailmas on toimunud muutusi, ta on teinud õiged järeldused või vähemalt pingutab nendeni jõudmise suunas, on tugevalt kinnistunud mõttemustrite muutmiseks vaja aega. Arvestades aega, mis kulub vangla poolt läbiviidavateks sekkumistegevusteks ja nende järgselt õpitu kinnistamiseks, ei ole otstarbekas muutust hinnata lühema perioodi tagant, kui see on üks aasta. Lisaks on vaja aega, et veenduda, kas kinnipeetava mõttemaailmas ja hoiakutes on muutusi toimunud ning kas ka tema käitumine seda kinnitab. Arvestades seejuures, et režiimi erisused teiste üksustega puuduvad (v.a osakonna lahtioleku lühem aeg), leiame, et kord aastas on optimaalne aeg riskihindamise üle vaatamiseks.

01.02.2024. a jõustus Täitmisplaani muudatus ning määruse §-i 5 täiendati lõikega 5², mille kohaselt paigutatakse kinnipeetav ümber, kui riskihinnangust tulenevalt on tema tugevdatud järelevalve vajadus ära langenud. Justiitsministri 14.05.2008. a määruse nr 21 „Kinnipeetava individuaalse täitmiskava koostamise ja rakendamise juhend“ §-i 8 kohaselt viiakse kinnipeetava täitmiskava mõjutavate uute asjaolude ilmnemisel läbi uus riskihindamine. Eelnimetatud asjaoludeks on eelkõige kinnipeetava suhtes uue süüdimõistva kohtuotsuse või kohtuvälise menetleja otsuse jõustumine; asjaolud, mis võivad mõjutada kinnipeetava kriminoogeensete riskide hindamise tulemusi või mille tõttu on vaja muuta kavandatud sekkumisi või paigutada kinnipeetav teise vanglasse. Kuigi nimetatud määrus näeb uue riskihindamise tegemise ette vaid mõjuvate uute asjaolude ilmnemisel, siis praktikas on tugevdatud järelevalve üksusesse paigutatud kinnipeetavate puhul tehtud erand ning nende riskihindamised vaadatakse üle kindla regulaarsusega, s.o kord aastas.

Sisseostude tegemine, p 5

Meie hinnangul on kauba kättetoimetamise tasu selline, mis võimaldab teenusepakkujal teenust osutada nii, et kinnipeetavatele on tagatud piisavalt lai ja mõistlikus hinnaklassis kaubavalik. VangS § 48 lg 1 kohaselt müüb kaupu vangla või eraõiguslik juriidiline isik, kellega on sõlmitud vastav tsiviilõiguslik leping. Praegu pakub lepingu alusel vanglas teenust eraõiguslik juriidiline isik. Müüdava kauba hind ja kauba kättetoimetamise kulu võivad olla turuhinnast kuni 20 protsenti kõrgemad. Teenusepakkuja põhiline kulu seisneb kauba komplekteerimises ja kohale toimetamises. Juhul, kui kauba kättetoimetamise tasu on väga madal, ei oleks võimalik teenusepakkujal katta vanglas teenuse osutamisega seotud kulutusi ja ta ei oleks enam motiveeritud teenust osutama. Kättetoimetamise tasu oli üks osa hanketingimustest ja e-poe teenuse pakkujaga sõlmitud lepingust. Poeteenuse osutamiseks korraldatud hankes osales viimati üks pakkuja. Juhul kui pakkujaid oleks osalenud rohkem, võinuks hanke võitjaks osutada ka mõni teine pakkuja, kelle puhul kauba kohaletoimetamise tasu oleks olnud madalam, kuid tagatud samaväärne teenus. Kirjatarvete puhul märgime, et VSKE 74¹ lg 1 p 1 ja lg 3 lubavad kirjamarke ja ümbrikuid saata nii pakiga, aga ka kirja sees ja seda nii tihti kui soovitakse (sageduse piirangut ei ole), mis tähendab, et kinnipeetava lähedane saab ka saata neid tarbeid posti teel ning seda ka tehakse.

Leiame, et kauba kättetoimetamise tasu on praegu optimaalne, et võimaldada poeteenuse säilitamist. Juhime tähelepanu, et kinnipeetavatele on tagatud toitlustamine kolmel korral päevas, samuti on tagatud vähekindlustatud inimestele hügieenitarbed jms vajalik. Seega juhul, kui kinnipeetaval ei ole endal raha hügieenitarvete ostmiseks, annab need talle vangla. Kirjatarvete asemel võib suur osa

kinnipeetavaid eelistada hoopis telefonikõnet, kuigi vähekindlustatutel, kes alles vanglasse saabunud, on siiski olnud võimalik kirjatarbeid saada ka vangla kulul. Lisaks ei ole ka väljaspool vanglat kojuveo teenus kuigivõrd palju soodsam. Näiteks lisandub Selveri kullerteenuse (e-selver) toodete kättesaamisel arvele teenustasu kuni 12,9 eurot, mis sisaldab tellimuse komplekteerimist, pakendeid ja transporti valitud aadressile.⁵ Rimi kullerteenus on tasuta üksnes juhul, kui tellimuse maksumus on vähemalt 59,99 eurot, 20 euro väärtuses tellimuse eest tuleb tasuda 4,99 eurot. Seega võib öelda, et kauba kohaletoimetamise tasu ei ole võrreldes väljaspool vanglat pakutavate hindadega ebaõiglaselt suur.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Rait Kuuse
asekantsler

Laura Glaase 51916910
Laura.Glaase@just.ee

⁵ <https://www.selver.ee/tarneviisid>; <https://www.rimi.ee/epood/ee/e-poe-teenuste-hinnakiri>